

ชื่องานวิจัย การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณ กรณีศึกษา ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ชื่อผู้วิจัย นางสาวชัตติยา ชัตติยวรา

มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

บทคัดย่อ

การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณของชุมชนปงยางคก เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพที่ให้ความสำคัญกับรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อ รวบรวมและจัดเก็บองค์ความรู้ ภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าและสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน ตลอดจนการเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้ในการทำตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณ เพื่อเป็นข้อมูลแก่ ผู้สนใจ ให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายและเป็นประโยชน์แก่คนในชุมชนที่จะอนุรักษ์สืบทอดต่อไป ในอนาคต

ผลการวิจัยสรุปว่า องค์ความรู้ในการทำตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณ ในด้านวัตถุดิบ การเลือกใช้ไม้สักเป็นวัตถุดิบหลักถือเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่สร้างความแตกต่างจากชุมชนอื่น ในด้านกระบวนการผลิต รูปแบบของตะเกียงที่ถูกนำมาปรับใช้กับอุปกรณ์ในครัวเรือนที่สามารถ หาได้ง่าย ได้แก่ น้ำมันพืช นั้น นอกจากสะท้อนความเรียบง่ายในการดำรงชีวิตแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นความห่วงใยและตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมของชุมชนด้วย ในด้าน การตลาด การจำหน่ายสินค้าในพื้นที่ชุมชน ช่วยสร้างงาน สร้างรายได้ และชาวบ้านยังคงใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนตามปกติสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการรวมกลุ่ม กลุ่มผู้ผลิตตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณไม่ได้อาศัยรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐเพียงฝ่ายเดียว แต่พึ่งตนเอง ด้วยการรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายอาชีพ และในด้านการสืบทอด เผยแพร่ นั้น ข้อมูลจากการจัดเก็บ องค์ความรู้อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมได้ถูกขยายผลต่อด้วยการเผยแพร่ความรู้ผ่านเว็บไซต์อัน เป็นการเปิด โอกาสให้คนภายนอกชุมชนได้เรียนรู้ แบ่งปันกันในวงกว้าง

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ยังมี ประเด็นอีกมากที่จำเป็นต้องทำการศึกษาต่อยอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำผลวิจัยนี้ไปปรับใช้ในการ จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนอันจะเป็นการสืบสานความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับ โรงเรียน และเป็นตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนให้แก่ชุมชนอื่นๆ ต่อไป

คำสำคัญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตะเกียงน้ำมันพืชแบบโบราณ ปงย่างคก

Research Title The Study of Local Wisdom in the Making of Traditional Vegetable-Oil-Lantern, Pongyangkhok District, Hangchat, Lampang

Name Miss Kattiya Kattiyawara

University Lampang Rajabhat University

ABSTRACT

The Study on the Application of Local Wisdom in the Making of Traditional Vegetable-oil Lantern of Pongyangkhok Community is an qualitative research using mainly the participatory action research approach. The aim is to gather and capture valuable knowledge, wisdom and job creation for the people in the local community and to disseminate knowledge related the makings of traditional vegetable-oil lantern to the public and the local community so as to keep the knowledge with them for the future.

The findings revealed that the knowledge on the making of vegetable-oil lantern from teak wood is unique to the community. This makes the product differ from those of other communities. In the aspect of the manufacturing process, the lanterns are made from indigenous raw materials easily found in the community such as vegetable oil. This reflects not only the simple lifestyle in the community but also their concern for the environment. In terms of the marketing of the product, while selling the products help create jobs and income, the people can still maintain their normal community life in accordance with the Sufficient Economy philosophy. In the aspect of community organization, the group did not just waiting for assistances from the goverment, they indigenously initiate their occupational network organization. They also vigorously disseminate and ensure the continuation of their knowledge through various channels including web site to share their knowledge to broader target groups.

This research is only a starting point to understand the local wisdom. There are many more issues for future researches, especially, the application of the findings in class and the participation of the community in curriculum development in local schools in order to conserve

and promote such knowledge and constructive relationship in the community and to serve as a learning and teaching model for other communities.

Key words Local wisdom Traditional vegetable-oil-lantern Pongyangkhok

งบประมาณทั้งโครงการ

51,680 บาท

ชื่องานวิจัย การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา การทำตะเกียงโบราณ ชุมชนปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ชื่อผู้วิจัย นางสาวชัตติยา ชัตติยวรา

มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

บทคัดย่อ

การศึกษาการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำตะเกียงโบราณของชุมชนปงยางคก เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพที่ให้ความสำคัญกับรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาสถานการณ์เกี่ยวกับการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นปัจจัยในการ ส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกทางปัญญาของสังคมไทย 2.เพื่อส่งเสริมและผลักดันภูมิปัญญาการทำ ตะเกียงโบราณ ชุมชนปงยางคก ให้ได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาไทย เพราะภูมิปัญญา ท้องถิ่นมีความสำคัญในฐานะที่เป็นรากเหง้าและเป็นรากฐานของวิถีชีวิตในหลายชุมชน จึงควรค่า แก่การอนุรักษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ทางภูมิปัญญาเพื่อรักษาภูมิปัญญาไทย

ผลการวิจัยสรุปว่า สถานการณ์เกี่ยวกับการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรากฏดังนี้

1. ภูมิปัญญาของไทยถูกต่างชาตินำไปใช้ประโยชน์โดยไม่ได้ขออนุญาต
  2. ยังไม่มีความตกลงระหว่างประเทศที่วางมาตรฐานการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีประสิทธิภาพ
  3. ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย กระจุกกระจายอยู่ที่หน่วยงานต่าง ๆ มีความ ซ้ำซ้อน
  4. ยังไม่มีหน่วยงานที่กำกับดูแลเรื่องการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น ในภาพรวม แต่ละ หน่วยงานดูแลเฉพาะเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ ซึ่งข้อมูลแต่ละเรื่องเป็นเรื่องเทคนิคเฉพาะด้าน ต้อง ใช้ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์สูงในการทำความเข้าใจและรวบรวมฐานข้อมูล
- การคุ้มครองภูมิปัญญาการทำตะเกียงโบราณ ของชุมชนปงยางคก มีดังนี้
1. ควรมีการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำตะเกียงโบราณ
  2. ควรคุ้มครองไม่ให้เอาไปใช้อย่างเหมาะสม
  3. ควรมีบทลงโทษบุคคลภายนอกหรือผู้ที่นำภูมิปัญญาไปใช้ในลักษณะที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ ตักเตือน ปรับเงิน และจำคุก
  4. หน่วยงานของรัฐควรเข้ามาดูแลรับผิดชอบ

5.หน่วยงานของรัฐควรจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ดั้งเดิม

6.ควรมีแนวทางส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้ามาเรียนรู้ สืบทอด เพื่อป้องกันไม่ให้ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นเป็นของผู้อื่นหรือสูญหาย

7.ชุมชนควรมีส่วนในการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการส่งเสริมผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีภูมิ
ปัญญาเป็นปราชญ์ชาวบ้าน

8.ผู้นำท้องถิ่นควรมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อตักเตือนผู้ที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่น
ไปใช้ไม่เหมาะสม

การศึกษา การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา การทำตะเกียงโบราณ ชุมชน
ปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง เป็นการศึกษาที่จะหาแนวทางเพื่อประกอบเป็นข้อมูล
เบื้องต้นให้ทราบถึงสถานการณ์และแนวทางที่จะนำไปสู่การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำ
ตะเกียงโบราณของชุมชนปงยางคก จะเป็นรูปธรรมได้ควรเริ่มจากการสร้างความรู้ความเข้าใจ
ร่วมกันของเจ้าของภูมิปัญญาและคนในชุมชน ทั้งเรื่องสิทธิประโยชน์ทางกฎหมาย การดำเนินการ
ด้านเอกสาร การตลาด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น ตะเกียงโบราณ ปงยางคก

Research Title The Protection of Local Wisdom : A Case Study of the Making of
Traditional Lantern, Pongyangkhok Community, Hangchat, Lampang
Name Miss Kattiya Kattiyawara
University Lampang Rajabhat University

Abstract

The protection of local wisdom : A case study of the making of traditional lantern, Pongyangkhok community is an qualitative research using mainly the participatory action research approach. The objective is to: 1. To study situation concerning the protection of local wisdom as a factor in promoting and preserving the intellectual heritage of the Thai society. 2. To promote and push the light of local wisdom to the community and a tire that has been copyrighted by Thai. Because local knowledge is important, as the root and foundation of life in many communities. Therefore worthy of preservation. In particular, the protection of local wisdom.

The study revealed that situation concerning the protection of local wisdom, as it turns out.

- 1.The local wisdom of the Thai population are foreigners to use without permission.
- 2.Yet no agreed international standards for protecting local wisdom.
- 3.The local wisdom of Thailand. Scattered at various agencies are redundant.
- 4.To regulatory agencies regarding the protection of local wisdom as a whole. Each agency is responsible for specific interventions. Each of which is a specific technique. The people with the knowledge and experience to understand and collect data.

Protection of local wisdom for a traditional lantern. The rubber in the community are as follows.

1. Should have the protection of traditional knowledge of making traditional lantern.
2. Should not have been properly protected.
3. Should have a penalty or a third party who provides the wisdom to use in ways that were not warned, fined and imprisoned.
4. Government should come responsibility.
5. Government should allocate funds to promote and preserve local wisdom.
6. Should be a way to encourage children to learn in order to prevent the transmission of local knowledge of others or lost.
7. Community should be involved in the protection of local wisdom by promoting the wisdom of the elders were wise.
8. Leaders should have at least a month to warn people not to bring local wisdom.

The protection of local wisdom : A case study of the making of traditional lantern, Pongyangkhok community is a study to find ways to include a few basic guidelines to be informed of the situation and lead to the protection of local wisdom. The traditional lantern made of rubber and the community should be a concrete understanding of the common wisdom of the owners and the community. The legal rights and interests. The implementation of the marketing materials and other relevant agencies.

Key words Local wisdom Traditional lantern Pongyangkhok

งบประมาณทั้งโครงการ

50,000 บาท